

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

Sayı/Issue 9 (Aralık/December 2022), s. 116-131.
Geliş Tarihi-Received: 18.11.2022
Kabul Tarihi-Accepted: 26.12.2022
Araştırma Makalesi-Research Article
ISSN: 2687-5675
DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1207015

Okuma ve/veya Dinleme Alışkanlığının Geliştirilmesinde Yararlanılabilecek Dijital Araçlar: Kitap Okurlarına ve/veya Dinleyicilerine Yönelik Dijital Uygulamalar

Digital Tools that can be Used to Develop Reading and/or Listening Habits: Digital Applications for Book Readers and/or Listeners

Ahmet DEMİREL*

Öz

Günümüzde kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik tasarlanmış dijital uygulamaların kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır. Bu araştırmanın amacı Türkiye’de kullanımı giderek yaygınlaşan bu dijital uygulamaları genel hatları ile tanıtarak bu uygulamaların kullanıcılarına ne gibi fırsat sunduğunu ortaya koymaktır. Böylelikle okuma veya dinleme alışkanlığının geliştirilmesinde bu uygulamalardan nasıl yararlanılabileceğine ilişkin çıkarımlarda bulunmak hedeflenmiştir. Nitel araştırma yaklaşımıyla gerçekleştirilen bu çalışmada doküman analizine başvurulmuştur. Araştırmada öncelikle Türkiye’de yaygın olarak kullanılan okur ve/veya dinleyici odaklı dijital uygulamalar tespit edilmiş daha sonra bu uygulamaların kullanıcılarına sundukları fırsatlar doküman analizinden yararlanılarak incelenmiştir. Araştırma bulguları Wattpad, Biryudumkitap, Storytel, KitUP gibi uygulamaların kullanıcılarına uygulama içinde okuma yapma fırsatı sunduğunu göstermiştir. Ayrıca bulgular 1000Kitap ve Goodreads gibi okur odaklı dijital uygulamaların kullanıcılarına kitaplar hakkında görüş alışverişinde bulunma, kitaplar hakkında bilgi edinme, kitap listeleri oluşturma, okuma hedefleri koyma gibi fırsatlar sunduğunu göstermiştir. Bu durum bu uygulamaların bilinçli kullanılması durumunda okuma motivasyonunu artırmada ve okuma alışkanlığını geliştirmede etkili olabileceğine işaret etmektedir. Bununla birlikte bulgular Storytel, KitUP, Biryudumkitap gibi uygulamalarda okuma seçeneğine ek olarak sesli dinleme özelliği bulunduğunu göstermiştir. Bu durum, uygulamaların okurların/dinleyicilerin önündeki engelleri ve sınırları (görme engeli, yer ve zaman sınırı vb.) kaldırabileceğine işaret etmektedir. Bu durum ise söz konusu uygulamaların kullanıcıların neredeyse her zaman ve her yerde okuma/dinleme yapmalarına fırsat sunarak alışkanlık kazanmalarında ve bu becerilerini geliştirmelerinde etkili olabileceğine işaret etmektedir.

Anahtar kelimeler: Okurlara yönelik uygulamalar, sesli kitaplar, dijital okuma, dijital uygulamalar

Abstract

Today, the use of digital applications designed for book readers and/or listeners is becoming more and more common. The aim of this research is to introduce these digital applications, which are becoming increasingly widespread in Turkey, and to reveal what opportunities

* Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Nevşehir/Türkiye, e-posta: ahmetdemirel38@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-2249-565X.

these applications offer to their users. Thus, it is aimed to make inferences about how these applications can be used in the development of reading or listening habits. In this research, which was carried out with a qualitative research approach, document analysis was used. In the research, first of all, reader and/or listener-oriented digital applications that are widely used in Turkey were determined then the opportunities offered by these applications to their users were examined by using document analysis. Research findings have shown that applications such as Wattpad, Biryudumkitap, Storytel, KitUP offer their users the opportunity to read within the application. In addition, the findings showed that reader-oriented digital applications such as 1000Kitap and Goodreads offer opportunities for users to exchange opinions about books, obtain information about books, create book lists, and set reading goals. This indicates that if these applications are used consciously, they can be effective in increasing reading motivation and improving reading habits. In addition, the findings showed that in applications such as Storytel, KitUP, Biryudumkitap, there is a voice listening feature in addition to the reading option. This indicates that the applications can remove the obstacles and limits (visual disability, place and time limit, etc.) in front of the readers/listeners. This indicates that these applications can be effective in developing reading and/or listening habits by providing users with the opportunity to read/listen almost anytime and anywhere.

Keywords: Applications for readers, audiobooks, digital reading, digital applications

Giriş

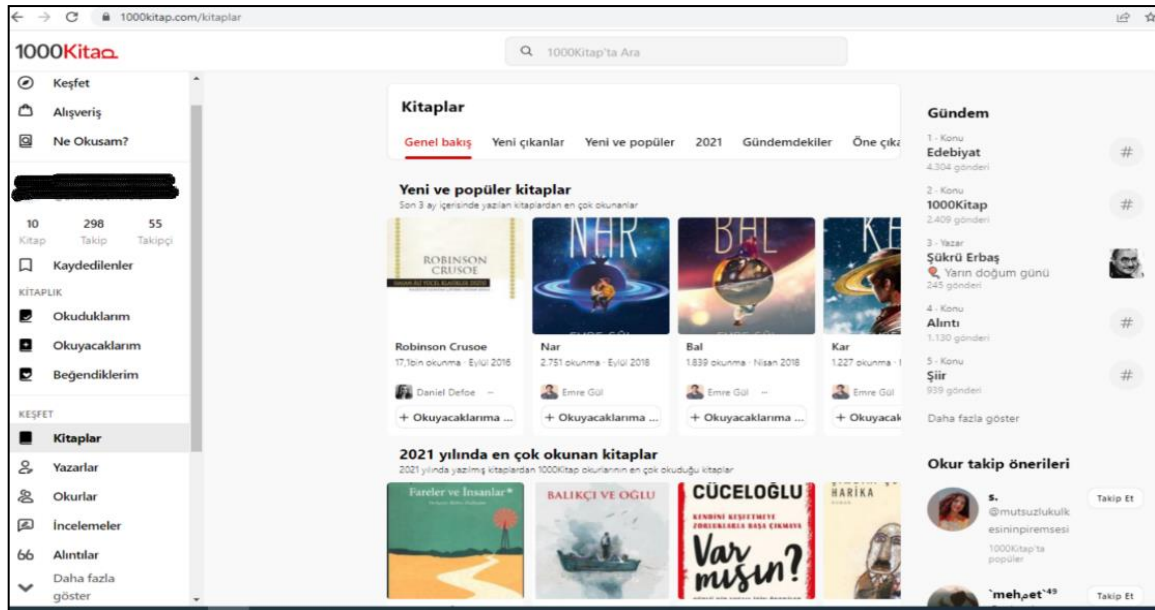
Yaşanan dijital gelişmelerle birlikte geleneksel olarak kâğıt üzerinde gerçekleştirilen okuma eylemi yerini büyük ölçüde dijital ortamlarda gerçekleştirilen okumaya bırakmıştır. Benzer şekilde dijital gelişmelerle birlikte dijital ortamlarda dinleme günlük hayatımızda önemli bir yer almıştır. Yapılan anketler günümüzde dünya nüfusunun yarıdan fazlasının internet erişimine sahip olduğunu ve sosyal medyayı aktif bir biçimde kullandığını göstermektedir (bk. Hootsuite, 2022; Statista, 2022). TÜİK (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre Türkiye’de 2009 yılından 2020’ye kadar internete erişim imkânı olan hane sayısı sürekli artmıştır. 2009’da hanelerin %30’unun internete erişim imkânı bulunmakta iken 2020’de bu oran %90’a ulaşmıştır. İnternet kullanımının artmasıyla birlikte sosyal ağların kullanımı da dünyada olduğu gibi Türkiye’de de artış göstermiştir. Sosyal ağların kullanımının artması ise iletişim biçimlerinde değişimleri beraberinde getirmiştir. İnternet aracılığıyla kurulan iletişim insanların hayatının önemli bir parçası hâline gelmiştir (Subrahmanyam vd., 2008).

Son araştırmalar dijitalleşme ve internete erişimin artması ile birlikte okurların okuma tutumları, süreleri, tercihleri ve alışkanlıklarında ilginç değişimlerin meydana geldiğini göstermektedir (Wang, Chiu, Ho & Lo, 2016). Okuma sosyoekonomik ve teknolojik gelişmelerle sürekli değişmektedir. İnternet sayesinde okuyucular arasındaki etkileşimi kolaylaştırmak amacıyla özel olarak oluşturulmuş platformlar ve programlar geleneksel olarak dar çevrede gerçekleştirilen okuma deneyimini zenginleştirerek, bu dar çevrenin çok ötesinde bir deneyim yaşatabilmektedir (Cordón-García vd., 2013, s. 142). Son yıllarda özellikle genç bireylerin okumak için gelenekselin aksine basılı materyalleri değil, dijital materyalleri tercih ettiği görülebilmektedir (Konuk, 2018). Dijital materyaller aracılığı ile gerçekleştirilen bu okuma, dijital okuma olarak anılmakta ve birçok yönüyle geleneksel okumadan farklılaşmaktadır (Kurata vd., 2017). Öte yandan günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler okumada olduğu gibi dinlemede de değişimleri beraberinde getirmiştir. Farklı dijital cihazların ve dijital uygulamaların ortaya çıkması ile birlikte günlük hayatımızda gerçekleştirdiğimiz dinleme eyleminin önemli bir kısmı bu cihazlar (telefon, tablet, bilgisayar vb.) ve uygulamalar (Spotify, Youtube vb.) aracılığı ile gerçekleştirilmeye başlanmıştır.

Çağımızda okuma ve yazma alışkanlıklarımızın dijital ortama taşınmış olması, birtakım sosyal medya uygulamalarının üretilmesini ve kullanılmasını sağlamıştır (Konuk, 2018). Bununla birlikte dijital ortamlarda dinleme ve konuşma da oldukça

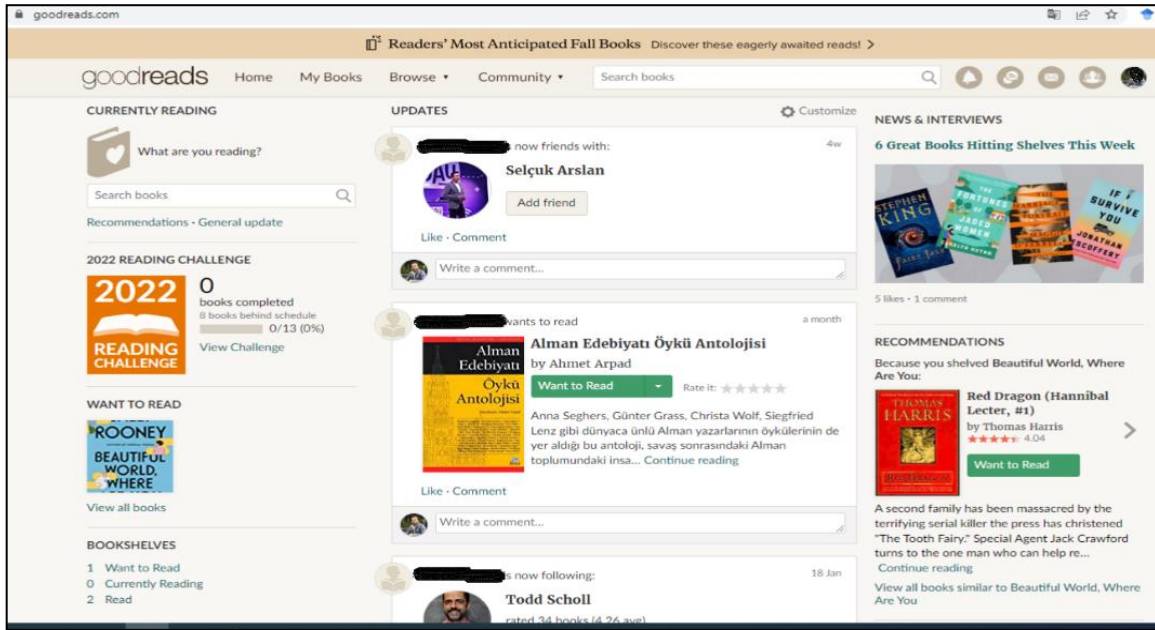
yaygınlaşmıştır. Dijital araçların kullanıcılarının okuma yapabilmesine veya okurların bir araya gelerek sosyalleşmesine olanak tanınması ile birlikte kitap okurlarına yönelik uygulamalar (Goodreads, 1000Kitap vb.) tasarlanmaya başlanmış ve bunların kullanımı gün geçtikçe yaygınlaşmıştır. Okuyucular bu tür platformlar ile okuma deneyimlerini paylaşmakta, birbirleri ile tanışmakta, düşüncelerini paylaşmaktadır (Vlieghe, Muls & Rutten, 2016). Bu tarz okur odaklı uygulamalar zamanla sesli kitapların yaygınlaşması, okumak için vakti olmayanların ve görme güçlüğü olanların kitaplardan yararlanmalarını sağlamak gibi nedenlerle okuma ile birlikte dinleme seçeneğini de devreye sokmuş ve böylece içeriğinde hem kitap okuma hem de dinleme seçeneği olan uygulamalar (Storytel, Biryudumkitap vb.) geliştirilmiştir. Aşağıda kitap okurlarına ve dinleyicilerine yönelik olarak tasarlanmış bu tarz uygulamaların yapılarının ve işlevlerinin detaylı olarak anlaşılması için bu uygulamalardan örnekler tek tek ele alınarak bunlar hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

1000Kitap: Kullanıcılarına Türkçe dil seçeneğini sunan ve Türkiye menşeli bir okur sosyal ağı olan 1000Kitap'ta kullanıcılar okudukları hakkında yorum yapabilmekte/inceleme yazabilmekte, başkaları tarafından yapılan yorumlara ve incelemelere erişebilmekte, farklı kitap listelerine (en çok okunanlar, en çok yorum alanlar vb.) ulaşabilmekte, okuma hedefi koyabilmekte ve başkaları tarafından konulan okuma hedeflerini görebilmektedir. Ayrıca kullanıcılar okuduklarını puanlayabilmekte, başkaları tarafından yapılan puanlamaları görebilmekte, bunlarla birlikte okunan kitaplardan alıntılar paylaşabilmekte ve başkaları tarafından paylaşılanlara erişebilmektedir. Kullanıcılar bu uygulamada kitap listesi (okunanlar, okunulacaklar vb.) oluşturabilmekte ve başkaları tarafından oluşturulan listelere erişebilmektedir. Ancak bu uygulamada kitap okuma ve dinleme seçenekleri yoktur. Bu uygulamada kullanıcılar kitaplar hakkında kullanıcılar veya uygulama tarafından yazılanları okuyabilmektedir. Bu durumla ilgili uygulamada şu şekilde bir bilgi geçmektedir: 1000Kitap'ta okurlar okudukları ve okumak istedikleri kitapları profillerinde işaretleyebilirler. Bunu işaretlerken kitap hakkındaki görüşlerini ekleyebilirler. Bu sayede her okurun, her kitabın ve her yazarın bir profil sayfası oluşur. Okurlar gönderi paylaştıkça kitap ve yazar profilleri daha fazla bilgi ile dolar. Bu sayede de o kitapları ve yazarları incelemek isteyen okurlar için daha fazla bilgi oluşur (1000Kitap, 2022). Şekil 1'de 1000Kitap uygulamasından bir ekran görüntüsü yer almaktadır:

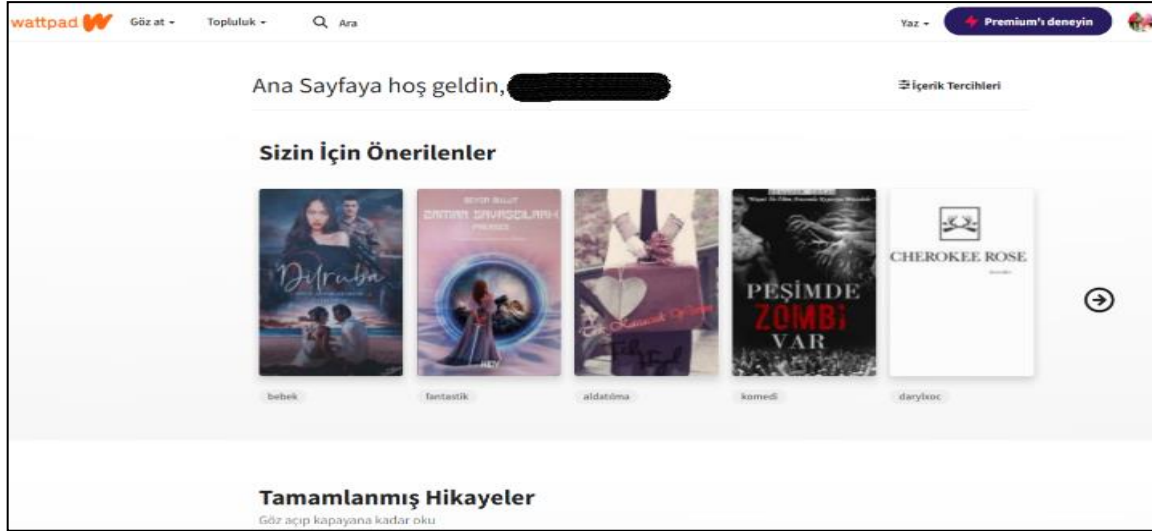
Şekil 1. 1000Kitap uygulamasından bir görünüm

Goodreads: Goodreads 1000Kitap ile birçok açıdan benzerlik gösteren bir uygulamadır. Bu uygulamada kullanıcılar 1000Kitap uygulamasındaki gibi okunanlar hakkında yorum yapabilmekte/inceleme yazabilmekte, başkaları tarafından yapılan yorumlara ve incelemelere erişebilmekte, popüler kitap listelerine (en iyi tarihi kurgu kitaplar gibi) ulaşabilmekte, okuma hedefi koyabilmekte, başkaları tarafından konulan okuma hedeflerini görebilmekte, okunanları puanlayabilmekte, başkaları tarafından yapılan puanlamaları görebilmekte, okunan kitaplardan alıntılar ve notlar paylaşabilmekte, paylaşılan alıntı ve notlara erişebilmekte ayrıca kitap listesi oluşturabilmektedir. 1000Kitap adlı uygulama ile benzer şekilde bu uygulamada kitap okuma veya dinleme seçenekleri bulunmamaktadır. Kullanıcılar, uygulamada kitapları okuyamamakta veya dinleyememekte yalnızca kitaplar hakkında sitelerde yazılanları okuyabilmektedir. Ayrıca bu uygulamanın Türkçe dil seçeneği yoktur. Şekil 2’de Goodreads uygulamasından bir ekran görüntüsü yer almaktadır:

Şekil 2. Goodreads uygulamasından bir görünüm

Wattpad: Bu uygulamada 1000Kitap ve Goodreads adlı uygulamalardan farklı olarak klasik yazarlar ve kitaplar yer almamaktadır. Bu uygulamada kullanıcılar kendi yazdıkları farklı türden kitapları uygulama üzerinden paylaşabilmekte ve diğer kullanıcılar tarafından bunlar okunabilmektedir. Goodreads ve 1000Kitap uygulamalarından farklı olarak bu uygulamada paylaşılan hikâyeleri, uygulama üzerinden doğrudan okuma seçeneği vardır. Ayrıca farklı olarak Wattpad’da kullanıcılar kendi yazdıkları hikâyeleri okunması için paylaşarak diğer kullanıcıların beğenisine sunabilmektedir. Goodreads ve 1000Kitap ile benzer şekilde bu uygulamada kullanıcılar başka okurlarla tanışabilmekte ve iletişim (takip, mesaj gönderme gibi özellikler aracılığı ile) kurabilmekte, ayrıca okuma listeleri oluşturabilmektedir. Ancak diğerlerinden farklı olarak bu uygulamada okuma hedefi oluşturma seçeneği yoktur. Ayrıca farklı olarak okunan kitaplardan alıntılar ve notlar paylaşma ve paylaşılanlara erişebilme imkânı bulunmamaktadır. Bunlara ek olarak okunan materyali basılı olarak satın alma seçeneği de yoktur. Şekil 3’te Wattpad uygulamasından bir ekran görüntüsü yer almaktadır:

Şekil 3. Wattpad uygulamasından bir görünüm

Biryudumkitap: Kullanıcılar Goodreads ve 1000Kitap uygulamasından farklı olarak bu uygulamada okuma ve dinleme yapabilmektedir. Bu uygulamayı diğerlerinden ayıran bir özelliği şudur: Kullanıcılar metnin tamamını değil bunların özetlerini veya bunlardan kısa bölümleri okuyabilmekte veya dinleyebilmektedir. Diğer uygulamalarla benzer şekilde kullanıcılar uygulama sayesinde kitaplar ve yazarlar hakkında ücretsiz bilgi edinebilmekte, farklı kitap listelerine (biyografi, hatıra vb.) erişebilmekte, kitap listesi (favorilerim, indirilenler, başlananlar, bitenler, vurgulananlar vb.) oluşturabilmektedir. Bu uygulamanın bir diğer yanı da deneme sürümü sonrası ücretli olması ve kullanıcılarının diğer kullanıcılarla doğrudan iletişim kurma (mesaj, takip gibi) seçeneğinin olmamasıdır. Şekil 4'te Biryudumkitap uygulamasından alınan bir ekran görüntüsü yer almaktadır:

Şekil 4. Biryudumkitap uygulamasından bir görünüm

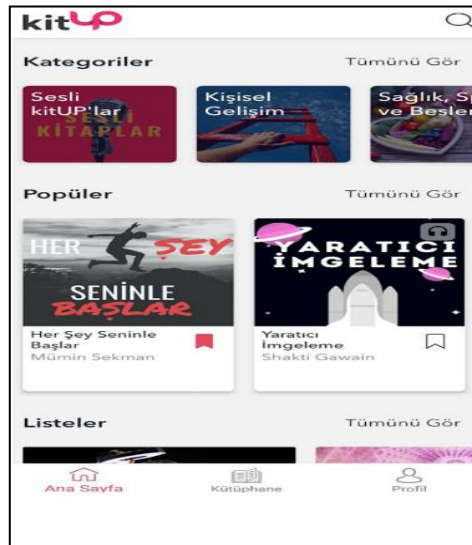
Storytel: Bu uygulamada kullanıcılar okuma yapabildiği gibi dinleme de yapabilmektedir. Ancak bu uygulamayı diğer sesli dinleme seçeneği sunan uygulamalardan ayıran bir özelliği kullanıcılara dinleme hızını ayarlama fırsatı tanınmasıdır. Kullanıcılar isteklerine göre metni normal seslendirilişinden daha hızlı veya daha yavaş bir şekilde dinleyebilmektedir. Ayrıca uygulama, kullanıcılarına çevrimiçi dinlemenin yanında çevrimdışı dinleme seçeneğini de sunmaktadır. Bunun dışında uygulamada diğerlerinden farklı olarak çocuk modu seçeneği bulunmaktadır. Bu mod çocuk kullanıcıların sadece çocuk kitaplarına erişiminin sağlanması amacıyla

oluşturulmuştur. Diğer uygulamalarla benzer şekilde kullanıcılar kitaplık oluşturabilmekte, kitaplar hakkında yorum yazabilmekte ve yazılan yorumları inceleyebilmektedir. Ek olarak kullanıcılar popüler kitap listelerine erişebilmektedir. Şekil 5'te Storytel uygulamasından bir ekran görüntüsü yer almaktadır:

Şekil 5. Storytel uygulamasından bir görünüm

KitUP: Bu uygulama da Storytel gibi kullanıcılarına hem okuma hem de dinleme seçeneği ile birlikte çevrimiçi ve çevrimdışı kullanım seçeneği sunmaktadır. Ancak Storytel'den farklı olarak bu uygulama da Biryudumkitap gibi kullanıcılarına kitapların tamamını dinleme seçeneği yerine özetlerini dinleme imkânı tanımaktadır. Bu uygulamanın bir başka özelliği de içeriğinde daha çok kurgu dışı kitap özetleri bulunmasıdır. Özetler yaklaşık olarak 15 dakikadır. Storytel'de yer alan dinleme hız ayarı bu uygulamada mevcut değildir. Ayrıca bu uygulama ücretlidir. Şekil 6'da bu uygulamadan bir ekran görüntüsü yer almaktadır:

Şekil 6. KitUP uygulamasından bir görünüm

Araştırmanın Amacı

Yukarıda yer alan bilgilerden anlaşılacağı gibi kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik tasarlanan uygulamalar, kullanıcılarına çeşitli fırsatlar sunmaktadır. Ancak alanyazın tarandığında bu tarz uygulamaları toplu bir şekilde ele alarak bunların kullanıcılarına sunduğu fırsatları ortaya koyan, böylece bu uygulamalardan okuma veya dinleme becerileri bağlamında nasıl yararlanılabileceğine yönelik çıkarımlarda bulunan herhangi bir araştırma olmadığı görülmüştür. Bu nedenle araştırmada bu tarz uygulamalardan Türkiye’de yaygın olarak kullanılanları tespit etmek ve bu uygulamaların kullanıcılarına sunduğu fırsatları ortaya koymak amaçlanmıştır. Böylece okuma ve dinleme alışkanlığının geliştirilmesinde bu uygulamalardan nasıl yararlanılabileceğine ilişkin çıkarımların yapılması hedeflenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada cevap aranan sorular şunlardır:

1. Türkiye’de yaygın olarak kullanılan okur ve/veya dinleyici odaklı dijital uygulamalar hangileridir?

2. Türkiye’de yaygın olarak kullanılan okur ve/veya dinleyici odaklı dijital uygulamaların, kullanıcılarına sundukları imkânlar nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu araştırma nitel araştırma yaklaşımına uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmada doküman analizi yöntemine başvurulmuştur. Doküman analizi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular hakkında bilgi elde edilebilecek materyallerin analizini içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman analizi yöntemi araştırma verilerinin kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanmasını, gözden geçirilmesini ve sorgulanmasını içeren bilimsel bir araştırma yöntemidir. Bu yöntem diğer araştırma yöntemlerinin tamamlayıcısı olarak kullanılabilirken aynı zamanda tek başına bir yöntem olarak da kullanılabilir (Sak, vd., 2021). Kırıl (2020) doküman analizinde takip edilebilecek süreçleri şu şekilde ifade etmiştir: Araştırma konusunun seçimi, yöntem ve tekniğin seçimi, doküman seçimi, dokümanlara ulaşma, dokümanları sınırlandırma, dokümanların orijinalliğini kontrol etme, dokümanları anlamaya çalışma, dokümanları detaylı ve derinlemesine okuma, içerik analizi, kategorilerin temaların oluşturulması ve analiz birimlerinin yerleştirilmesi, veriyi raporda kullanma ve yorumlama, araştırmanın yayına dönüştürülmesi. Bu araştırmada kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamalar, bu uygulamaların kullanımının giderek yaygınlaşması ve kitap okurlarına kitaplar hakkında bilgi edinme gibi çeşitli imkânlar sunması nedeniyle ele alınarak incelenmiştir. Araştırmada bu uygulamaların, kullanıcılarına sunduğu fırsatlar detayları ile ortaya konmak istenmiş ve bu nedenle doküman analizine başvurulmuştur.

Çalışma Grubu/Veri Seti

Araştırmanın veri setini, kitap okurlarına veya dinleyicilerine yönelik yedi dijital uygulama oluşturmaktadır. Söz konusu dijital uygulamalara Apple Store veya Google Play uygulama mağazaları kullanılarak ulaşılmıştır. Apple Store veya Google Play uygulama mağazaları aracılığı ile yapılan taramalarda öncelikle kitaplarla ilgili 29 uygulamaya ulaşılmış ancak bu uygulamalardan kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik olmayanlar veri setine dâhil edilmemiştir. Ayrıca, indirme, yorum ve dereceleme sayılarına bakılarak kullanımları yaygın olmayanlara da veri seti içerisinde yer verilmemiştir. Sonuç olarak yapılan tarama ve ön incelemeler sonucunda kitaplarla ilgili ulaşılan 29 uygulamadan 22’si veri setine dâhil edilmemiş; okur ve dinleyicilere yönelik olarak tasarlanmış olan ve nispeten yaygın olarak kullanılan 7 uygulama veri seti olarak

kullanılmıştır. Apple Store veya Google Play uygulama mağazalarında bulunan bu dijital uygulamalara 2022 yılının eylül ayında ulaşılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada elde edilen veri setlerinin analizinde araştırmacı tarafından geliştirilen uygulama analiz formu kullanılmıştır. Bu analiz formunun ilk taslağı araştırmacı tarafından oluşturulmuş daha sonra dijital uygulamalarla ilgili çalışmaları olan bir alan uzmanından fikir alınarak forma son hâli verilmiştir. Bu formda uygulamanın adı, odağı, indirme sayısı, değerlendirme sayısı, yaş sınırı ile ilgili doldurulması gereken alanların dışında uygulamanın kullanıcılarına sunduğu imkânlar (okuma hedefi belirleme, benzer kitaplara ulaşabilme, kitaplarla ilgili yorumları okuyabilme vb.) ile ilgili doldurulması gereken alanlar bulunmaktadır.

Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracının kapsam geçerliğinin sağlanması amacı ile uygulama analiz formu, sosyal ağlar ile ilgili çalışmaları olan ve araştırma hakkında bilgilendirilen iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan geri bildirim sonucunda form yeniden düzenlenmiştir. Ayrıca formun güvenilirliğinin kontrol edilmesi amacıyla üç uygulama, farklı iki uzman tarafından form aracılığı ile analiz edilmiştir. Daha sonra bu iki uzmanın analizlerinin tutarlılığı hesaplanmıştır. Yapılan hesaplama sonucunda tutarlık katsayısı .94 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verilerinin toplanması sürecinde Google Play ve Apple Store dijital uygulama mağazalarından yararlanılmıştır. Bu mağazaların her ikisinde de “kitap, okuma, okur, dinle, dinleyici” kavramları ile arama yapılmış daha sonra bu kavramlar aracılığı ile erişilen uygulamalardan kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik olanlar seçilmiştir. Seçilen bu uygulamalardan ise “benzer uygulamalar” seçeneği kullanılarak benzer uygulamalara erişilmiş böylelikle taramanın kapsamının geniş tutularak araştırmanın hedefi doğrultusundaki uygulamalara erişilmesi amaçlanmıştır. Bu şekilde ulaşılan uygulamalar tek tek incelenerek araştırmanın hedefi kapsamında olanların, veri setine dâhil edilmesi amacıyla liste hazırlanmış ve bu listedeki uygulamalar doküman analizi yoluyla tek tek incelenmiştir. Doküman analizinde Yıldırım ve Şimşek (2013) tarafından önerilen dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve kullanma aşamaları takip edilmiştir. Dokümanları anlama aşamasında veri setine dâhil edilen bütün uygulamalar tek tek incelenerek ortak özellikleri ve birbirinden farklı yanları listelenmiştir. Daha sonra verileri analiz etme aşamasına geçilerek “uygulama analiz formu” her uygulama için doldurulmuştur. Bu aşamadan sonra kullanma aşamasına geçilerek elde edilen veriler tablolaştırılmış ve yazılı olarak ifade edilmiştir. Araştırmanın birinci sorusuna yönelik uygulamaların belirlenmesi için öncelikle Apple uygulama mağazasında “kitap, sesli kitap, okur, dinle, okuma, dinleyici” anahtar kelimeleri kullanılarak arama yapılmış ve böylece bu kategorilerde ilk sıralarda yer alan popüler uygulamalara erişilmiştir. Daha sonra Google Play uygulama mağazasında da aynı işlemler gerçekleştirilmiş ve burada da yer alan benzer uygulamalar seçeneği kullanılarak benzer uygulamalar tek tek incelenmiştir. Sonuç olarak araştırmanın kapsamına uygun olduğu belirlenen uygulamaların içinden indirme ve değerlendirme sayısı en yüksek olanlar belirlenerek Türkiye’de yaygın olarak kullanılan okur ve/veya dinleyici odaklı dijital uygulamalar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu “Türkiye’de yaygın olarak kullanılan okur ve/veya dinleyici odaklı dijital uygulamalar hangileridir?” şeklindedir. Yapılan incelemelerle

birlikte tespit edilen dijital uygulamalar ve bu uygulamalara ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 1’de özetlenmiştir:

Tablo 1. Türkiye’de yaygın olarak kullanılan kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamalar

Uygulama	Google Play Uygulama Mağazası			Apple Store Uygulama Mağazası	
	İndirme	Yorum	Değerlendirme	Derecelendirme	Değerlendirme
Wattpad	+100 milyon	4,6 milyon	5 üzerinden 4,2	59,7 bin	5 üzerinden 4,4
Goodreads	+10 milyon	133 bin	5 üzerinden 3,7	430,3 bin	5 üzerinden 4,8
1000Kitap	+1 milyon	18,2 bin	5 üzerinden 4,4	27,5 bin	5 üzerinden 4,7
Storytel:Sesli kitap & e-kitap	+10 milyon	363 bin	5 üzerinden 4,5	34 bin	5 üzerinden 4,6
Biryudumkitap	+100 bin	3,1 bin	5 üzerinden 4,6	5,2 bin	5 üzerinden 4,6
KitUP: Sesli Kitap Özetleri	+100 bin	3,1 bin	5 üzerinden 2,2	8,9 bin	5 üzerinden 4,3
Dinlebi: Sesli Kitap	+500bin	3 bin	5 üzerinden 5	1,47 bin	5 üzerinden 4,7

Tablo 1 incelendiğinde Apple ve Google Play mağazalarında yapılan incelemeler sonucunda Wattpad, Goodreads, 1000Kitap, Storytel, Biryudumkitap, KitUP ve Dinlebi uygulamalarının binlerce kişi tarafından kullanılan okur ve/veya dinleyici odaklı dijital uygulamalar olduğu görülmektedir. Aşağıda bu uygulamalar tek tek ele alınarak uygulamalar hakkında kısaca bilgi verilmiştir.

Wattpad: Hem okur hem de yazara yönelik bir uygulama olan Wattpad uygulamasının Google Play uygulama mağazasındaki güncel indirme sayısının +100 milyon olduğu, 4,6 milyon kullanıcı yorumu aldığı ve kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 5 üzerinden 4,2 puan aldığı görülmektedir. Öte yandan bu uygulama Apple uygulama mağazasında 59,7 bin kullanıcı tarafından derecelendirilmiş ve ortalama olarak 5 üzerinden 4,4 puan almıştır.

Goodreads: Tablo 1 incelendiğinde okur odaklı bir uygulama olan Goodreads’ın Google Play uygulama mağazasındaki güncel indirme sayısının +10 milyon olduğu, 133 bin kullanıcı yorumu aldığı ve kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 5 üzerinden 3,7 puan aldığı görülmektedir. Öte yandan bu uygulama Apple uygulama mağazasında 430,3 bin kullanıcı tarafından derecelendirilmiş ve ortalama olarak 5 üzerinden 4,8 puan almıştır.

1000Kitap: Okur odaklı bir uygulama olan 1000Kitap uygulamasının Google Play uygulama mağazasındaki güncel indirme sayısının +1 milyon olduğu, 18,2 bin kullanıcı yorumu aldığı ve kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 5 üzerinden 4,4 puan aldığı görülmektedir. Öte yandan bu uygulama Apple uygulama mağazasında 27,5 bin kullanıcı tarafından derecelendirilmiş ve ortalama olarak 5 üzerinden 4,7 puan almıştır.

Storytel: Sesli kitap & e-kitap: Hem okur hem de dinleyici odaklı bu uygulamanın Google Play uygulama mağazasındaki güncel indirme sayısının +10 milyon olduğu, 363 bin kullanıcı yorumu aldığı ve kullanıcılar tarafından yapılan

değerlendirmeler sonucunda 5 üzerinden 4,5 puan aldığı görülmektedir. Öte yandan bu uygulama Apple Store uygulama mağazasında 34 bin kullanıcı tarafından derecelendirilmiş ve ortalama olarak 5 üzerinden 4,6 puan almıştır.

Biryudumkitap: Hem okur hem de dinleyicilere yönelik bir diğer uygulama Biryudumkitap isimli uygulamadır. Bu uygulamanın Google Play uygulama mağazasında güncel indirme sayısının +100 bin olduğu, 3,1 bin kullanıcı yorumu aldığı ve kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 5 üzerinden 4,6 puan aldığı görülmektedir. Öte yandan bu uygulama Apple Store uygulama mağazasında 5,2 bin kullanıcı tarafından derecelendirilmiş ve ortalama olarak 5 üzerinden 4,6 puan almıştır.

KitUP: Sesli Kitap Özetleri: Hem okurlara hem de dinleyicilere yönelik bir diğer uygulama da KitUP isimli uygulamadır. Bu uygulamanın Google Play uygulama mağazasındaki güncel indirme sayısının +100 bin olduğu, 3,1 bin kullanıcı yorumu aldığı ve kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 5 üzerinden 2,2 puan aldığı görülmektedir. Öte yandan bu uygulama, Apple Store uygulama mağazasında 8,9 bin kullanıcı tarafından derecelendirilmiş ve ortalama olarak 5 üzerinden 4,3 puan almıştır.

Dinlebi: Sesli Kitap: Dinleyici odaklı bir uygulamadır. Bu uygulamanın Google Play uygulama mağazasındaki güncel indirme sayısının +500 bin olduğu, 3 bin kullanıcı yorumu aldığı ve kullanıcılar tarafından yapılan değerlendirmeler sonucunda 5 üzerinden 5 puan aldığı görülmektedir. Öte yandan bu uygulama Apple Store uygulama mağazasında 1,4 bin kullanıcı tarafından derecelendirilmiş ve ortalama olarak 5 üzerinden 4,7 puan almıştır.

Araştırmanın ikinci sorusu “Türkiye’de yaygın olarak kullanılan okur ve/veya dinleyici odaklı dijital uygulamaların kullanıcılarına sundukları imkânlar nelerdir?” şeklindedir. Bu soruya ilişkin elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Kitap okurlarına ve dinleyicilerine yönelik dijital uygulamaların kullanıcılarına sundukları fırsatlar

Uygulama	Kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamaların kullanıcılarına sundukları imkânlar													
	Türkçe dil seçeneği	Okuma	Dinleme	Yazma	Yorum yapma ve yorumlara erişim ¹	Farklı kitap listelerine ulaşma ²	Hedef belirleme ³	Okunanları puanlama ve/veya puanlara erişim ⁴	Alıntı paylaşma ve/veya paylaşımlara erişim ⁵	Kitap listesi oluşturma/çetele tutma ⁶	Başka okurlarla tanışma ve etkileşim ⁷	Benzer kitaplara ulaşılabilirlik ⁸	Kitap ve/veya yazar hakkında bilgi edinme ⁹	Basılı kitap satın alma ¹⁰
1000Kitap	X	-	-	-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Goodreads	-	-	-	-	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Wattpad	X	X	-	X	X	X	-	-	-	X	X	X	-	-
Biryudumkitap	X	X	X	-	-	X	-	-	-	X	-	X	X	-
Storytel: Sesli kitap & e-kitap	X	X	X	-	X	X	X	X	-	X	-	X	X	-
KitUP: Sesli Kitap Özetleri	X	X	X	-	-	X	-	-	X	X	-	X	X	-
Dinlebi: Sesli Kitap	X	-	X	-	-	X	-	-	-	X	-	X	X	-

¹ Kullanıcı bu uygulamalar sayesinde kitaplara inceleme yazabilmekte ve başkaları tarafından yapılan yorumlara ve incelemelere erişebilmektedir.

² Kullanıcı bu uygulamalar sayesinde farklı kitap listelerine (en çok okunanlar, en çok yorum alanlar, ödül alanlar vb.) erişebilmektedir.

³ Kullanıcı bu uygulamalar sayesinde kendisi için okuma hedefi oluşturabilmekte ve başkaları tarafından konulan okuma hedeflerini görebilmektedir.

⁴ Kullanıcı bu uygulamalar sayesinde okuduklarını puanlayabilmekte ve başkaları tarafından verilen puanları görebilmektedir.

⁵ Kullanıcı bu uygulamalar sayesinde okuduklarından alıntılar paylaşabilmekte ve başkaları tarafından paylaşılan alıntıları görebilmektedir.

⁶ Kullanıcı bu uygulamalar sayesinde okuma listeleri oluşturabilmekte (bitirilenler, şu an okunanlar, okunulacaklar vb.) ve başkaları tarafından oluşturulan listelere erişebilmektedir.

⁷ Kullanıcı bu uygulamalarda yer alan takip, mesaj gönderme gibi özellikler aracılığı ile başka okurlarla tanışabilmekte ve etkileşimde bulunabilmektedir.

⁸ Kullanıcı bu uygulamalardaki benzer kitap önerileri sayesinde okunan veya incelenen bir kitabın benzerlerini görebilmektedir.

⁹ Kullanıcı bu uygulamalarda kitabın yazarı ve içeriği hakkında uygulama ve okurlar tarafından yazılanlara bakarak bilgi edinebilmektedir.

¹⁰ Kullanıcı bu uygulamalar aracılığı ile basılı okuma materyali (hikâye, roman gibi) satın alabilmektedir.

Tablo 2 Türkiye’de yaygın olarak kullanılan kitap okurlarına ve dinleyicilerine yönelik dijital uygulamaların kullanıcılarına sundukları fırsatları özetlemektedir. Buna göre söz konusu uygulamaların kullanıcılarına sunduğu başlıca fırsatlar şunlardır:

1. Türkçe dil seçeneği: Bu uygulamalardan Goodreads dışındakiler kullanıcılarına Türkçe dil seçeneği sunmaktadır. Goodreads’ın farklı dil seçenekleri olmasına rağmen Türkçe dil seçeneği yoktur.

2. Okuma: Wattpad, Biryudumkitap, Storytel, KitUP uygulamaları kullanıcılarına uygulama içinde okuma yapma fırsatı sunarken 1000Kitap ve Goodreads uygulamaları kullanıcılarına uygulama içinde kitap okuma fırsatı sunmamaktadır. Ancak bu uygulamalarda kullanıcılar kitaplara yapılan yorumları, kitaplardan paylaşılan alıntıları ve kitaplar hakkında uygulamalar tarafından sunulan bilgileri okuyabilmektedir.

3. Dinleme: Biryudumkitap, Storytel, KitUP ve Dinlebi uygulamaları sesli dinleme özelliği aracılığı ile kullanıcılarına farklı türlerden kitapları dinleme fırsatı sunmaktadır. Bu uygulamalardan Biryudumkitap, Storytel, KitUP dinleme ile birlikte okuma seçeneğini de sunarken, yani kullanıcı bu uygulamalarda isterse okuma isterse dinleme yapabilirken Dinlebi isimli uygulamada dinleme seçeneğinin yanında okuma seçeneği yer almamaktadır.

4. Yazma: Bu uygulamalar içerisinde Wattpad, kullanıcılarının başkaları tarafından yazılan hikâye veya kitapları okumasına fırsat verirken aynı zamanda onların kitap veya hikâye yazarak yazdıklarını başkaları ile paylaşmasına fırsat vermektedir.

5. Yorum yapma ve yorumlara erişim: 1000Kitap, Goodreads, Wattpad ve Storytel isimli uygulamalar kullanıcıların okunanlara veya dinlenenlere yorum yapmasına veya başka kullanıcılar tarafından yapılanlara erişebilmesine fırsat sağlamaktadır.

6. Farklı kitap listelerine ulaşma: Bu uygulamaların hepsi kullanıcıların farklı kitap listelerine (en çok okunanlar, en çok yorum yazılanlar, bilim kurgu romanlar vb.) ulaşmasına imkân tanımaktadır.

7. Hedef belirleme: 1000Kitap, Goodreads ve Storytel uygulamaları, bu uygulamalarda yer alan okuma hedefi veya hedeflerim gibi bölümler aracılığıyla kullanıcılarının okuma hedefi belirlemesine imkân vermektedir.

8. Okunanları puanlama ve/veya puanlara erişim: 1000Kitap, Goodreads ve Storytel uygulamaları kullanıcıların okuduklarını puanlamalarına ve/veya başka kullanıcılar tarafından verilen puanları görebilmelerine fırsat vermektedir.

9. Okunanlardan alıntı yapma ve/veya alıntılara erişim: 1000Kitap, Goodreads ve KitUP uygulamaları kullanıcıların okudukları kitaplardan alıntılar paylaşmalarına ve/veya başka okurların paylaştıklarını görmelerine olanak tanımaktadır.

10. Kitap listesi oluşturma/çetele tutma: 1000Kitap, Goodreads, Wattpad, Storytel, KitUP ve Dinlebi isimli uygulamalar kullanıcıların okuma listesi (okuduklarım, şu an okuduklarım, okuyacaklarım vb.) oluşturmalarına olanak tanımaktadır.

11. Başka okurlarla tanışma ve etkileşim: Kullanıcılar 1000Kitap, Goodreads ve Wattpad uygulamalarında yer alan takip, mesaj gönderme gibi özellikler aracılığı ile başka okurlarla tanışabilmekte, onları takip edebilmekte ve etkileşimde bulunabilmektedir.

12. Benzer kitaplara ulaşabilme: 1000Kitap, Goodreads, Wattpad, Storytel, KitUP ve Dinlebi uygulamaları benzer kitaplar, benzer konular gibi seçenekler sunarak kullanıcılarının herhangi bir kitabın benzerlerini görebilmelerine olanak tanımaktadır.

13. Kitap ve/veya yazar hakkında bilgi edinme: 1000Kitap, Goodreads, Storytel, KitUP ve Dinlebi uygulamaları kullanıcılarının herhangi bir kitabın yazarı, sayfa sayısı, konusu, türü gibi kitapla ilgili genel bilgilere erişmesine olanak sağlamaktadır.

14. Kitap satın alma: 1000Kitap ve Goodreads isimli uygulamalar satın al seçeneği sunarak veya kullanıcıları satın alma seçeneği bulunan sitelere yönlendirerek bir kitabı basılı olarak satın alabilmeleri için onlara imkân sağlamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

Araştırma bulguları günümüzde kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik olarak tasarlanmış birçok uygulamanın Türkiye’de binlerce hatta milyonlarca kişi tarafından kullanıldığına işaret etmektedir. Ayrıca bulgular Wattpad, Goodreads, 1000Kitap, Storytel, Biryudumkitap, KitUP ve Dinlebi gibi uygulamaların Türkiye’de yaygın olarak kullanılan, kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamalar arasında olduğuna işaret etmektedir. Baştuğ ve Keskin (2017) günümüzde dijital cihazların bireylerin okuma ve yazma sürecinde kullandıkları önemli araçlar hâline geldiğini belirtmiştir. Günümüzde okuma, yazma sürecinde bu araçların kullanımının artması ile birlikte birtakım uygulamalar da üretilip kullanılmaya başlanmıştır (Konuk, 2018). Tüm bunlar düşünüldüğünde binlerce hatta milyonlarca kişi tarafından kullanılan

bu uygulamaları ele alarak bu uygulamaların özelliklerinin, etkilerinin ve eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılabilirliğinin araştırıldığı çalışmaların yapılması önem arz etmektedir.

Bulgulara göre kullanıcılar okurlara yönelik olarak tasarlanmış 1000Kitap ve Goodreads gibi dijital uygulamalar sayesinde kitaplara yorum yazabilmekte ve başkaları tarafından yapılan yorumlara erişebilmektedir. Ayrıca bulgular bu uygulamaların kullanıcılarına okunanları puanlama ve başkaları tarafından yapılan puanlamalara erişim, okunanlardan alıntı paylaşma ve/veya başkaları tarafından paylaşılan alıntılara erişim, başka okurlarla tanışma ve etkileşim gibi imkânlar sunduğunu göstermektedir. Bu durumda söz konusu uygulamaların okurlar için okuma sürecini daha sosyal bir süreç hâline getirebileceği söylenebilir. Nitekim Li & Wu, (2017) okumanın, dijital ortamların kullanımı ile birlikte düşüncelerin, görüşlerin, okunanlardan alıntıların paylaşıldığı daha sosyal bir etkinlik hâline geldiğine vurgu yapmıştır. Bu şekilde söz konusu uygulamaları kullanan okurlar kitap seçerken birbirlerine yardımcı olma, kitaplar hakkında birbirleri ile görüş ve bilgi alışverişinde bulunma şansı elde edebilir. Bu durum ise onların okuma motivasyonunu olumlu yönde etkileyebilir. Vlieghe vd. (2016) de bu tür ortamların okumaya teşvik noktasında etkili olabileceğini belirtmektedir. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda ve okur odaklı dijital uygulamaların bazılarında yer alan sesli okuma özelliği dikkate alındığında okuma ve dinleme ilgi ve alışkanlığının geliştirilmesinde bu tür uygulamalardan yararlanılabileceği söylenebilir. Ancak Merga (2015) sosyal ağların, okuma alışkanlıkları ve tercihleri üzerinde olumlu etkilerinin olabileceği gibi olumsuz etkilerinin de olabileceğine vurgu yapmıştır. Bu tür ortamlara bilgisayar veya telefon gibi araçlarla erişim sağlandıktan sonra farklı sitelere yönelmenin ve amaçtan sapmanın yaşanabildiğini ifade etmiştir. Bu nedenle özellikle ergenlerin bu tür uygulamaları kullandıklarında denetimin sağlanması ve gerekli durumlarda kısıtlamalara başvurulması yararlı olabilir.

Araştırma bulguları Biryudumkitap, Storytell, KitUP gibi uygulamaların, kullanıcılarına okumanın yanı sıra sesli kitaplar aracılığı ile dinleme yapma seçeneği sunduğunu göstermektedir. Sesli kitaplar görme güçlüğü, görme engeli gibi nedenlerle okumakta zorluk çeken okurlar açısından çok önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Bununla birlikte okurların bir kitabı okurken yapamayacağı birçok iş ve işlem dinlerken gerçekleştirilebilir. Nitekim Kaplan ve Ataizi (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmanın bulguları sesli kitapların; pratik ve keyif verici olması, dinlerken başka işlerin yapılmasına imkân tanınması gibi nedenlerle tercih edildiğini göstermektedir. Örneğin trafikte araç kullanmakta olan bir sürücünün aynı zamanda kitap okuması pek mümkün değildir ancak sesli kitaplar aracılığı ile dinleme yapması mümkündür. Bu açılarından düşünüldüğünde içeriğinde sesli kitaplar bulduran dijital uygulamaların amacına uygun olarak kullanıldığında kitapseverlerin işini kolaylaştırabileceği, onların hemen hemen her zaman ve her yerde kitaplarla buluşmasına yardımcı olabileceği söylenebilir.

Bulgular 1000Kitap, Goodreads ve Storytel gibi dijital uygulamaların kullanıcılarına kitap listesi oluşturma ve/veya okuma hedefi belirleme (okuduklarım, okuyacaklarım vb.) imkânı sunduğunu göstermektedir. Hedef belirleme okuma motivasyonu sağlanmasına yardımcı olarak okuma alışkanlığının geliştirilmesine katkı sunabilir. Bu durum ise okuma başarısını arttıracaktır. Schunk (2003) hedeflerin, motivasyon ve öğrenmenin ayrılmaz bileşenleri olduğunu vurgulamıştır. Fuchs vd. (1985) de hedef belirlemenin başarı açısından önemine vurgu yapmıştır. Dolayısıyla bu sosyal uygulamaların kullanıcılarına kitap listesi oluşturma, okuma hedefi belirleme gibi fırsatları sunuyor olması onları okumaya motive ederek okuma başarılarını arttırmaları

için yardımcı olabilir. Ayrıca kitap listeleri sayesinde okurlar okudukları ve okuyacakları kitapları karıştırmadan düzenli şekilde okuma süreçlerini yönetebilirler. Tüm bunlar amacına uygun olarak kullanıldığında kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamalardan bireylerde okuma motivasyonu sağlanması, okuma ilgi ve alışkanlığı kazandırılması amacıyla yararlanılabileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla özellikle eğitimcilerin bu dijital uygulamalar hakkında bilgi sahibi olarak bunların bilinçli kullanımı noktasında teşvik edici olması toplumumuzda okuma alışkanlığının geliştirilmesine katkı sunabilir.

Bulgular Türkiye’de yaygın olarak kullanılan okur ve/veya dinleyicilere yönelik dijital uygulamaların birçoğunun içeriğinde kitaplar hakkında tanıtıcı kısa bilgiler içermesi nedeniyle kullanıcılarına herhangi bir kitap hakkında bilgi edinme fırsatı sağladığını göstermektedir. Ayrıca bulgular bu uygulamaların çoğunda incelenen kitaplara benzer kitap listelerine ulaşma imkânı sunulduğunu göstermektedir. Bu durum okurların söz konusu uygulamalar aracılığıyla kitaplar hakkında kolay bir şekilde bilgi edinebilmeleri anlamına gelmektedir. Yağcı (2007) anne-babaların, öğretmenlerin, yazarların ve kütüphanecilerin özellikle çocukların ve gençlerin kitap ile buluşmasında sorumlu olan taraflar olduğunu belirterek bu tarafların kitaplar hakkında bilgi sahibi olmasının önemine vurgu yapmıştır. Dolayısıyla hem bu taraflar hem de okurların kendileri kitaplar hakkında bilgi edinmek amacıyla bu uygulamalardan yararlanabilir. Okurların kitaplar hakkında bilgi sahibi olması ise kendi ilgi ve ihtiyaçlarına uygun kitaplar seçebilmeleri bakımından yararlı olabilir. Bu durum ise onların okuma motivasyonu kazanarak okuma alışkanlığı geliştirmeleri açısından yararlı olacaktır.

Öneriler

Okuma ve dinleme alışkanlığının geliştirilmesinde kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamalardan yararlanılabilir. Çünkü bu uygulamaların birçoğu kullanıcılarının okuma materyali seçim sürecini kolaylaştırabilecek nitelikte olduğu gibi aynı zamanda kullanıcılarına sesli dinleme özelliği aracılığı ile neredeyse her yerde ve her zaman dinleme yapabilmeye fırsatı sunmaktadır.

Kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamalar kullanıcılarına okuma hedefi belirleme, kitaplar hakkında bilgi edinme gibi fırsatlar sunması nedeniyle bilinçli olarak kullanıldığında okuma motivasyonunu artırarak okuma alışkanlığı geliştirilmesine katkı sunabilir. Bu nedenle bu tür uygulamaların tanıtılması ve bilinçli kullanımı konusunda farkındalık çalışmalarının yapılması bireylerde okuma alışkanlığının geliştirmesi açısından yararlı olabilir.

Anne-babalar, öğretmenler, kütüphaneciler ve yazarlar özellikle çocuk ve gençlerin doğru kitaplara ulaşmasını sağlamak amacıyla kitap okurlarına ve/veya dinleyicilerine yönelik dijital uygulamalardan yararlanabilir. Ayrıca okurlar kendileri için uygun kitap seçmek amacıyla bu uygulamalardan yararlanabilirler. Çünkü bu uygulamalarda hem uygulama tarafından hem de diğer okurlar tarafından kitaplar hakkında verilen bilgiler bulunmaktadır.

Genelde dijital araçların özelde ise dijital uygulamaların okuma, dinleme, konuşma, yazma gibi temel dil becerilerini geliştirmek amacıyla nasıl kullanılabileceğine yönelik araştırmaların yapılması alana katkı sunabilir.

Kaynakça

- 1000Kitap (2022, Ağustos 11). *Hakkımızda*. <https://1000kitap.com/hakkinda> [Erişim tarihi: 12.09.2022].
- Baştuğ, M., & Keskin, H. K. (2017). Kâğıttan Dijitale Yazma Tutumu Ölçeği Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 58-72.
- Cordón-García, J. A., Alonso-Arévalo, J., Gómez-Díaz, R., & Linder, D. (2013). *Social reading: platforms, applications, clouds and tags* (1nd ed.). Chandos Publishing.
- Fuchs, L. S., Fuchs, D., & Deno, S. L. (1985). Importance of goal ambitiousness and goal mastery to student achievement. *Exceptional Children*, 52(1), 63-71.
- Hootsuite (2022). *Digital 2022: Global overview report*. Retrieved from <https://datareportal.com/reports/digital-2022-global-overview-report> [Erişim tarihi: 15.08.2022]
- Kaplan, İ., & Ataizi, M. (2020). Sesli Kitapların Yükselişi: Nitel Bir Araştırma [Conference presentation]. *Proceedings of the 17th International Symposium Communication in the Millennium, Türkiye*, 839-851.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Konuk, S. (2018). Gençlerin Okuma ve Yazma Alışkanlıklarındaki Değişimlerin İncelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 5(2), 13-32.
- Kurata, K., Ishita, E., Miyata, Y., & Minami, Y. (2017). Print or digital? Reading behavior and preferences in Japan. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 68(4), 884-894.
- Li, W., & Wu, Y. (2017). Adolescents' Social Reading: Motivation, Behaviour, and Their Relationship. *The Electronic Library*, 35(2), 246-262.
- Merga, M. K. (2015). Are Avid Adolescent Readers Social Networking About Books?. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 21(1), 1-16.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250.
- Schunk, D. H. (2003). Self-efficacy for Reading and Writing: Influence of Modeling, Goal Setting, and Self-evaluation. *Reading & Writing Quarterly*, 19(2), 159-172.
- Statista Research Department. (2022). *Most Popular Social Networks Worldwide as of January 2022, Ranked by Number of Monthly Active Users*. Retrieved from <https://www.statista.com/statistics/272014/global-social-networks-ranked-by-number-of-users/> [Erişim tarihi: 15.08.2022]
- Subrahmanyam, K., Reich, S. M., Waechter, N., & Espinoza, G. (2008). Online and Offline Social Networks: Use of Social Networking Sites by Emerging Adults. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(6), 420-433.
- TÜİK (2020). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. Retrieved from [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679) [erişim tarihi: 19.08.2022].
- Vlieghe, J., Muls, J., & Rutten, K. (2016). Everybody reads: Reader Engagement with Literature in Social Media Environments. *Poetics*, 54, 25-37.

- Wang, P., Chiu, D. K., Ho, K. K., & Lo, P. (2016). Why read it on your mobile device? Change in Reading Habit of Electronic Magazines for University Students. *The Journal of Academic Librarianship*, 42(6), 664-669.
- Yağcı, Y. (2007). Çocuk Ve Gençlerin Kitaba Ulaşmasındaki Köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 62-71.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. bs.). Seçkin Yayıncılık.